

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่

๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและนักเรียน มีสื่อการเรียนรู้ใช้ประกอบการเรียนการสอนในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสื่อต้นแบบหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ครู อาจารย์ จากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ และมอบให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการจัดพิมพ์

เนื้อหาสาระหนังสือเล่มนี้ แบ่งออกเป็น ๕ หน่วย คือ ประเพณีและวัฒนธรรม ชุมชน น่ายอยู่ อยู่อย่างไทยใช้ปัญญา แผนที่ แผนที่ แผนที่ ภาพถ่าย และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังที่ปรากฏในหนังสือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เล่มนี้ จะอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนสำหรับครู และนักเรียนได้เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณคณะกรรมการจัดทำสื่อต้นแบบทุกท่านรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนช่วยให้การจัดทำหนังสือเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีทุกประการ

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒๒ มกราคม ๒๕๕๓

ISBN : 978-974-01-6358-9

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๔๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๕๓๘ ๓๐๓๓, ๐ ๒๕๑๔ ๔๐๓๓ โทรสาร : ๐ ๒๕๓๙ ๙๙๕๖

จัดจำหน่าย : องค์การค้าของ สกสค.

๖๙ อาคาร ๙ ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ : ๐ ๒๖๒๙ ๑๙๑๐-๑๑

โทรสาร : ๐ ๒๒๘๐ ๓๖๘๐, ๐ ๒๒๘๒ ๕๘๓๐

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

หน่วยที่ ประเพณีและวัฒนธรรม

สารบัญ

หน่วยที่ ๑

ประเพณีและวัฒนธรรม ๑

หน่วยที่ ๒

ชุมชนน่าอยู่ ๒๗

หน่วยที่ ๓

อยู่อย่างไทยใช้ปัญญา ๓๘

หน่วยที่ ๔

แผนที่ แผนที่ ภาพถ่าย ๖๑

หน่วยที่ ๕

สิ่งแวดล้อมรอบตัว ๘๑

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
๑. สรุปประโยชน์และปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น	- ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว - ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น
๒. บอกพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของตนเอง และผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย	- พฤติกรรมของตนเองและเพื่อน ๆ ในชีวิตประจำวัน - สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรม การดำเนินชีวิตในปัจจุบันของนักเรียนและผู้อื่นแตกต่างกัน
๓. อธิบายความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ	วันหยุดราชการที่สำคัญ
๔. ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน และท้องถิ่นของตน	- บุคคลที่มีผลงานเป็นประโยชน์แก่ชุมชน และท้องถิ่นของตน - ลักษณะผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน และท้องถิ่น

ประเพณี หมายถึง สิ่งที่ประเพณีสืบต่อกันมาเป็นแบบแผน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีลอยกระทง วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ การอุปสมบท เป็นต้น

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของคนที่มีมาเป็นเวลายาวนาน มีการปรับปรุงและพัฒนา ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ได้แก่ ภาษา การแต่งกาย การทำความเคารพ ความคิดและความเชื่อ เป็นต้น

๑. ประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว

ในแต่ละครอบครัวมีประเพณีที่เหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง แต่ถ้าอยู่ในท้องถิ่นเดียวกันก็จะมีประเพณีที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น

การทำบุญขึ้นบ้านใหม่

การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์

การโกนผมไฟ

การทำบุญวันเกิด

วัฒนธรรมในครอบครัว เป็นเรื่องที่สืบทอดต่อกันมา ตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย เช่น

การแสดงความรักผู้ใหญ่

การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่

ความผูกพันรักใคร่กัน

การดูแลช่วยเหลือกัน

นักเรียนปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมของครอบครัว ซึ่งจะ
ทำให้ครอบครัวของนักเรียนมีความสุข นักเรียนจะได้เป็นที่รักของ
พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่

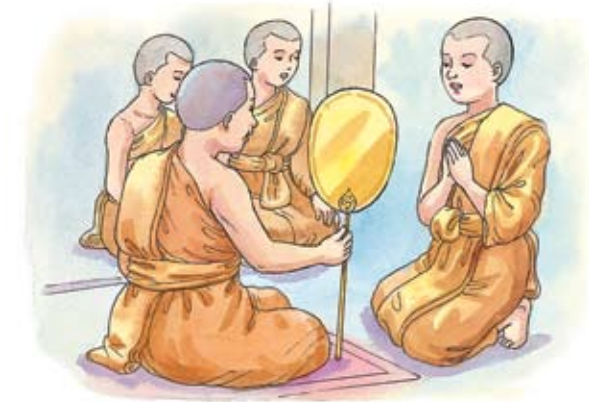
๒. ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ในแต่ละท้องถิ่นจะมีประเพณีและวัฒนธรรมสืบทอดกันมา
แตกต่างกันบ้าง เหมือนกันบ้าง หากตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดเดียวกัน
จะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น

ประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ได้แก่

การทำบุญขึ้นบ้านใหม่

การอุปสมบท

การแต่งงาน

งานศพ

ประเพณีในท้องถิ่น ในแต่ละท้องถิ่นจะมีประเพณีที่แตกต่างกัน เช่น ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง บุญบั้งไฟ ชักพระ ปอยส่างลอง และแข่งเรือยาว เป็นต้น

ประเพณีปอยส่างลอง
ภาคเหนือ

ประเพณีบุญบั้งไฟ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเพณีแข่งเรือยาว
ภาคกลาง

ประเพณีชักพระ
ภาคใต้

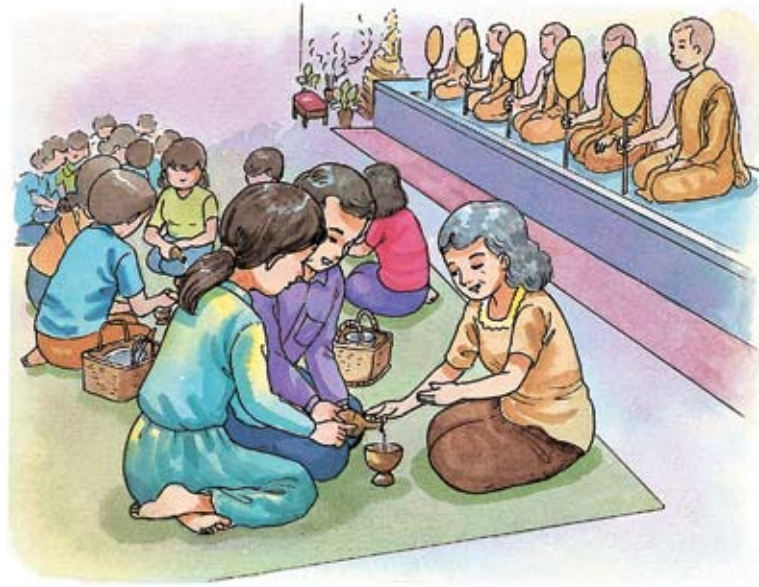
ประเพณีวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น พ่อแม่พาแก้วและกล้าไปทำบุญที่วัดใกล้ ๆ

ตักบาตรบนศาลา

ถวายข้าวพระ

กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล

แก้ว : คุณแม่ขา วันนี้เป็นวันอะไรคะ คนจึงมาทำบุญกันมากกว่าเมื่อวันพระก่อน

แม่ : เป็นวันมาฆบูชาค่ะ

แก้ว : วันนี้สำคัญอย่างไรคะ

พ่อ : วันนี้เป็นวันที่พระอรหันต์ที่พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ด้วยพระองค์เอง จำนวน ๑,๒๕๐ องค์ มาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย ณ เวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓

แก้ว : วันมาฆบูชานอกจากทำบุญแล้วต้องทำอะไรอีกคะ

พ่อ : ส่วนใหญ่จะไปทำบุญตักบาตร ฟังธรรม รักษาศีล บางคนก็ไปบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม เช่น ปลูกต้นไม้ และนำดอกไม้ธูปเทียนไปเวียนเทียนที่วัดตอนกลางคืน

แก้ว : คุณพ่อขา วันนี้คุณพ่อพาหนูกับพี่กล้าไปเวียนเทียนได้ไหมคะ

พ่อ : ได้ แต่ก่อนจะไปเวียนเทียน ทั้ง ๒ คน ต้องไปปลูกต้นไม้ที่สวนป่าชุมชนกับพ่อก่อน เพราะวันนี้คนในชุมชน เขานัดกันปลูกต้นไม้ที่สวนป่าชุมชน

แก้ว : ตกลงค่ะ

ช่วยกันปลูกต้นไม้

ทำความสะอาดวัด

เวียนเทียน